

Cây Trám ghép Vỏ Vàng

Giống Trám trắng vỏ vàng rất thường gặp ở vùng núi bắc Việt Nam và nam Trung Quốc đã được bạn tuyển chọn đạt năng suất cao và tiêu thụ mạnh trên thị trường Trung Quốc. Dùng hậu thế ghép của giống trám này để phổ cập sẽ tạo được thuận lợi lớn cho bước phát triển ban đầu.

Đặc điểm sinh học

***. Rễ**

Đặc điểm nổi bật nhất của cây trám mọc tự nhiên từ hạt là rễ cọc đơn trục, thẳng đứng, phát triển rất sâu, rễ bàng phát triển rất muộn, số lượng ít, yếu ớt và nói chung là không vượt quá giới hạn che phủ thẳng đứng của tán lá.

Bộ rễ trám như vậy thường tạo ra thân cây to, thẳng đứng và tán lá gọn rất lợi gỗ mà không lợi quả nhưng khả năng chịu hạn rất cao. Trám ương bằng hạt nếu không tác động sẽ được trám con 1 rễ cọc dài, rất ít rễ bàng, hoàn toàn không thể trồng rễ trần, cho dù dùng bầu lớn và dài cũng khó vận chuyển dài ngày và khó đạt tỷ lệ sống cao khi trồng rừng.

Nếu rễ cọc bị đứt non sẽ hình thành bộ rễ cọc chùm và rễ bàng mọc vừa sớm vừa nhiều. Rễ đứt càng sớm xu thế này càng mạnh. Trường hợp này sẽ tạo ra cây trám phân cành rất sớm, tán lùn và xòe rộng rất lợi quả mà

không lợi gỗ, rễ bàng mở rộng tới giới hạn gấp 2-3 lần bóng chiếu thẳng đứng của tán lá và rất thuận lợi cho xói xáo và bón phân.

Đây là tập tính phổ biến ở nhiều loài cây thân gỗ mà cây trám là trường hợp điển hình nhất.

Có thể lợi dụng tập tính trên để thiết kế trước mẫu cây trám lấy quả như sau:

Tạo rễ cọc chùm, giữ 1 rễ cọc chính để vượt mùa khô hạn, xử lý sớm các rễ cọc còn lại để tạo chùm rễ bàng; bấm ngọn sớm (sau khi ghép) để tạo tán lùn, đa thân, tiếp tục bấm ngọn để tăng nhanh số cành sinh quả.

Tán càng lùn, cành lá càng nhiều càng lợi cho sản lượng quả, vì cây càng lùn càng dễ duy trì trạng thái cân bằng thu chi nước cho diện tích lá rộng lớn, thời gian mở khí khổng hút CO₂ cho quang hợp càng dài, nhịp độ tích lũy sản phẩm quang hợp càng cao và tỷ lệ dành sản phẩm quang hợp cho tạo gỗ càng ít, cho tạo quả càng nhiều.

Giải pháp cơ bản như sau:

Khi gieo hạt làm gốc ghép cần theo dõi mầm rễ mọc ra từ hạt để có thể kịp bấm rễ cọc ở khoảng cách từ cuống rễ là 0,5 đến 1,0mm rồi tiếp tục

dâm hạt. Khi rất nhiều rễ cọc khác mọc ra thay thế đã đạt được chiều dài 4 - 10cm, cần chọn chừa 1 rễ cọc làm rễ chống hạn , những rễ cọc còn lại đều phải cắt đầu ở khoảng cách (từ cuống) 3 - 4cm. Những rễ cọc bị cắt ngang sẽ nhanh chóng mọc ra chùm rễ bàng và rễ cám. Bộ rễ như vậy sẽ rất thuận cho tạo cây theo mô hình định trước nói trên và cũng rất thuận cho đánh, chuyển và trồng rừng. Với mọi loài cây, tuổi non thời kỳ ưu tiên phát triển rễ cọc để đảm bảo chắc chắn cho sinh tồn. Trồng rừng trên vùng đặc biệt khô hạn cần dùng cây càng trẻ càng tốt cho rễ cọc phát triển đầy đủ, thậm chí có thể phải dùng giải pháp “trồng trước, ghép sau”.

Sau khi ghép, để tạo tán lùn nhiều ngọn, cần bấm ngọn từ khi mắt ghép mới ra được 5 - 6 lá. Sau khi bấm ngọn, các chồi ngủ sát ngọn thường bật ra sớm hơn, mạnh hơn và nhanh chóng ức chế các chồi phía dưới. Để tạo thế phát chồi đồng loạt, cần kích thích bằng dung dịch GA 3 , hoặc GA 3+4 nồng độ 1000ppm (cũng có thể dùng CT21 nồng độ như trên sẽ có tác dụng mạnh hơn) lên tất cả các nách lá hoặc chỉ riêng cho các nách lá phía dưới nếu xu thế cạnh tranh giữa các chồi mạnh mẽ.

Sự cạnh tranh và đào thải lẫn nhau giữa các ngọn và cành thường rất mạnh, nói chung cành và ngọn phía trên và ở giữa thường áp đảo và loại trừ. Cách làm như trên để làm cho sức cạnh tranh giữa các ngọn, cành tương đối

thăng bằng. Trong các bước tạo tán tiếp theo sau khi trồng, cần tiếp tục kẹp thời bấm ngọn các cành ngọn phía trên, đồng thời đóng cọc, căng dây, vít ngọn các cành bên để tạo tán như cách làm với cây ăn quả nói chung.

***. Đặc điểm phát lộc và phân cành**

Mỗi năm cây trám trắng có thể phát lộc để thành đoạn cành mới từ 2 đến 5 hoặc 6 lần. Tuổi cây non, trạng thái dinh dưỡng tốt và nhiệt ẩm càng thuận lợi thì số lần phát lộc càng nhiều. Vì mùa phân hóa chồi hoa đến rất sớm (cuối tháng 2 đầu tháng 3) nên hầu hết lộc xuân đều không thành cành sinh quả.

Ưu thế đỉnh ở cây trám rất mạnh, nếu không bấm ngọn thì trục thân rất rõ và chia cành không nhiều. Đến tuổi trưởng thành ưu thế này giảm bớt trám chia cành mới mạnh. Đấu tranh và đào thải cành ở trám cũng rất mạnh mẽ; ở tuổi non, trám thường chỉ duy trì được 6-8 cấp cành, đến tuổi trung niên có thể duy trì tới 9-12 cấp cành nhưng chỉ có 1-2 cấp cành cuối cùng ở tuổi trung niên và 2-3 cấp cành cuối cùng ở tuổi trưởng thành là cành sinh quả. Kết quả điều tra ở Trung Quốc cho thấy nếu đánh số cấp cành từ ngoài vào trong thì cành cấp 1 (ngoài cùng) tạo ra 56 - 58% sản lượng quả, cành cấp 2 tạo ra 25-27% sản lượng, cành cấp 3 chỉ tạo được 6% sản lượng.

Duy trì quá nhiều cấp cành vừa khó khăn vừa không cần thiết. Do phần lớn hoa quả đều sinh ra từ mấy cấp cành cuối cùng phát ra từ lộc thu, lộc đông thời kỳ xuân hè cần tạo điều kiện cho lộc xuân, hè vươn mạnh để nhanh mở rộng diện tích tán mà không cần đẻ nhánh. Vào những tháng cuối năm mới cần xúc tiến phân cành để tăng nhanh cành sinh quả. Khi thu hái quả cần chú trọng không gây tổn thương cho quá trình này. Hiện nay đã ra đời nhiều chất điều hòa sinh trưởng giúp điều khiển quá trình phát triển tán lá, cần lựa chọn đúng chủng loại và sử dụng đúng lúc. Xói xáo đất làm đứt rễ già, kích thích rễ non là giải pháp rất hữu hiệu kích thích đâm cành phát lộc. Cần tìm ra thời điểm đúng để làm việc này.

***. Các đặc điểm ra hoa kết quả**

Hoa

Trám trắng có 4 kiểu hoa: hoa đực, hoa cái, hoa lưỡng tính và hoa dị hình.

Hoa cái: Bầu và vòi nhụy cái phát triển rất hoàn hảo, có vòi phấn và bao phấn nhưng thoái hóa - khả năng phát triển thành quả rất mạnh.

Hoa lưỡng tính: Nhụy đực, nhụy cái đều phát triển hoàn hảo và khả năng phát triển thành quả mạnh.

Hoa đực: Vòi phấn, bao phấn phát triển hoàn hảo nhưng nhị cái phát triển không đầy đủ - hoàn toàn không có khả năng phát triển thành quả.

Hoa dị hình: Hình thái khác thường, nhị đực phát dục đầy đủ nhưng nhị cái hoàn thoái hóa, không thể phát triển thành quả.

Trám trắng có hoa tự kép: Cơ cấu các loại hoa nói trên ở trên hoa tự khá phức tạp:

- Cây cùng kiểu hoa, có 3 trường hợp :

+ Toàn hoa tự đực trên cùng 1 cây

+ Toàn hoa tự cái trên cùng 1 cây

+ Toàn hoa lưỡng tính trên cùng 1 cây

- Cây có hoa khác kiểu, có 2 trường hợp:

+ Cùng một cây có hoa tự vừa mọc hoa đực vừa mọc hoa cái

+ Cùng một cây có hoa tự vừa ra hoa đực vừa ra hoa lưỡng tính

Khả năng cho quả các trường hợp trên rất khác nhau:

- Cây hoa tự đực hoàn toàn không cho quả, ngôn ngữ dân gian gọi loại này là cây đực

- Cây toàn hoa tự cái cho sản lượng tăng dần theo tuổi cây.

- Cây vừa có hoa đực vừa có hoa cái cho sản lượng giảm dần theo tuổi và sản lượng nói chung không cao

- Cây có hoa tự toàn đực, toàn lưỡng tính và toàn dị hình cho sản lượng rất thấp và ít thay đổi theo tuổi

Với cây gieo từ hạt, phải đợi đến tuổi 7-8 mới phân biệt được các trường hợp trên. Trong hoạt động thực tiễn của nghề làm vườn, để đảm bảo sớm đạt sản lượng cao và ổn định, nhất thiết phải dùng cây ghép với các dòng đã tuyển chọn có năng suất cao, đồng thời phối hợp thỏa đáng số cây có hoa tự vừa đực vừa cái hoặc vừa có hoa đực vừa có hoa lưỡng tính để tạo nguồn phấn.

Thụ phấn - thụ tinh - phát triển quả

Từ ngày hoa nở đến ngày thứ 3 là thời kỳ thụ phấn hữu hiệu, trong đó ngày thứ 2 cho hiệu quả cao nhất.

8 giờ sau thụ phấn, phần hoa bắt đầu nảy mầm, sau 20 giờ bắt đầu thụ tinh, sau 48 giờ quá trình thụ tinh hoàn tất.

ở trám trắng, tỷ lệ nảy mầm phần hoa rất thấp, thường giao động giữa 12,6 đến 30,1%. Nếu thụ phấn nhân tạo, xử lý phần hoa bằng dung dịch acid Boric 30-70 mg /lít và NAA 20-30 mg /lít, tỷ lệ nảy mầm của phần hoa trám tăng lên gấp bội.

Thụ phấn nhân tạo có thể tăng tỷ lệ đậu quả lên gấp 3 lần đến 7 lần tùy theo từng giống.

Trám trắng bắt đầu mùa hoa vào giữa tháng 5, hoa nở rộ từ cuối tháng 5, đến đầu tháng 6 và hoa tàn - quả non từ giữa đến cuối tháng 6. Vào thời kỳ này ở nước ta ít gặp thời tiết bất lợi cho thụ phấn, trừ trường hợp gió Lào dài ngày vào nửa đầu tháng 6.

Sau khi hoa tàn, quả lớn rất nhanh, đến giữa tháng 7, kích thước quả về cơ bản đã định hình và có thể thu hoạch cho sản xuất mứt trám. Từ giữa tháng 7 đến đầu tháng 10, quả tăng nhanh sinh khối khô và tăng độ cứng, chế độ nhiệt ẩm cao nước ta rất thuận tiện cho giai đoạn này. Từ trung tuần tháng 10 đến cuối tháng 11 quả chín dần từng bước từ chín bước đầu đến chín hoàn toàn.

